

SELETUSKIRI

maeluministri määruse “Maeluministri 26. juuni 2017. a määruse nr 48 “Ohtliku taimekahjustaja ja eriti ohtliku loomataudi tõttu kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetus” muutmine” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maeluministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel ning “Eesti maaelu arengukava 2014–2020” (edaspidi *arengukava*) meetme 5 “Loodusõnnetuses ja katastroofides kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine ning asjakohaste ennetusmeetmete kasutuselevõtmine” alameetme 5.2 “Ohtlike taimekahjustajate ja loomahaiguste korral kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine” (edaspidi *meede 5.2*) paremaks rakendamiseks.

Määrusega muudetakse maeluministri 26. juuni 2017. a määrust nr 48 “Ohtliku taimekahjustaja ja eriti ohtliku loomataudi tõttu kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetus”. Nimetatud toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) artikli 18 lõike 1 punkti b alusel.

Võrreldes kehtiva määrusega on olulisemad muudatused järgmised:

- määratletakse tootmise potentsiaali kahjustumise kindlaks tegemise alused taotlejal, kes peab kodulinde;
- kehtestatakse maksimaalne toetuse suurus toetuse saaja kohta (sama eriti ohtliku loomataudi või taimekahjustaja korral);
- võimaldatakse toetatava tegevuse elluviimisega alustada enne taotluse esitamist;
- täiendatakse taotlemisel esitatavate dokumentide loetelu.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maeluministeeriumi maaelu arengu osakonna maaettevõtluse büroo peaspetsialist Vahur Vider (625 6137, vahur.vider@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik. (625 6202, jaana.lepik@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Maeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6539, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljateistkümnest punktist.

Eelnõu punktiga 1 sätestatakse tootmispotentsiaali vähenemise määratlemise alused toetuse taotlejal, kelle tootmispotentsiaal on kahjustunud loomataudi puhkemise tõttu tema poolt peetavatel kodulindudel. Kodulind on põllumajandusministri 27. mai 2014. a määruse nr 101 § 2 punkti 1 kohaselt kana, kalkun, pärilkana, hani, part, vutt, tuvi, faasan, põldpüü või silerinnaliste perekonda (*Ratitae*) kuuluv lind, kes on üles kasvatatud või keda on peetud aretuseks, liha või toidumunade tootmiseks või uluklinnupopulatsiooni täienduseks (näiteks jaanalind). Üheks loomaliigiks loetakse pärilikult ühetaoliste organismide geneetiliselt eristunud rühma. Ühe liigi isendid on isendid, kes ristuvad vabalt ja annavad sigimisvõimelisi järglasi.

Toetust saab taotleda, kui eriti ohtlik loomataud on diagnoositud taotleja loomadel. Toetuse taotlemiseks peab taotleja tootmispotentsiaal olema kahjustunud vähemalt 30% ulatuses. Taotlejatel, kellel on tuvastatud eriti ohtlikku loomataudi esinemiste muudel loomadel kui kodulindudel, eelnõu alusel tootmispotentsiaali kahjustuse ulatuse määramine ei muutu.

Kodulindude kasvatajate puhul tuli sätestada võrreldes muude taotlejatega erinev lähenemine, kuna põllumajandusloomade register ei sisalda teavet ettevõtjate poolt peetavate lindude arvu kohta. Linnukasvatajate korral on põllumajandusloomade registris teave loomakasvatushoonete kohta, kus peetakse linde (loomakasvatushoone, -rajatis või loomade pidamiseks piiritletud ala) ja munakanade pidajate korral ka ettevõtte lindude pidamiseks ette nähtud maksimumvõimsus ehk tootmishoone maksimaalne linnukohtade arv.

Eelnevast tulenevalt loetakse taotleja tootmispotentsiaaliks tema kõigi tootmishoonete, -rajatiste või loomade pidamiseks piiritletud alade loomataudiga tabandunud liiki kodulindude pidamiseks ettenähtud linnukohtade arv kokku ja kahjustunud tootmispotentsiaaliks selle tootmishoone, -rajatise või loomade pidamiseks piiritletud ala kodulindude linnukohtade arv, kus tuvastati eriti ohtlik loomataud.

Juhul, kui põllumajandusloomade registris ei ole taotleja iga loomataudist tabandunud liiki kodulindude pidamiseks ette nähtud tootmishoone, -rajatise või loomade pidamiseks piiritletud ala kohta märgitud tootmisvõimsust, määratletakse tootmispotentsiaali kahjustumine taotleja poolt peetavate kodulindude pidamiseks ettenähtud loomakasvatushoonete, rajatiste või looma pidamiseks piiritletud alade arvu alusel. Näiteks, kui linnukasvataja peab kodulinde kolmes erinevas hoones ning ohtlik loomataud on tuvastatud neist kahes, siis on taotleja tootmispotentsiaal kahjustunud 66% ulatuses. Põllumajandusloomade registris on kohustuslik märkida teave munakanade kasvatajate loomakasvatushoonete, -rajatiste või loomade pidamiseks piiritletud alade maksimaalsete loomakohtade (linnukohtade) kohta.

Eelnõu punktides 2, 6, 7 ja 13 olevate muudatustega muudetakse enne toetuse taotluse esitamist tehtud kulude abikõlblikkuse vaatlemist. Kui kehtiva määruse alusel on abikõlblikud vaid peale toetuse taotluse esitamist tehtud kulud, siis muudatuse järgselt on abikõlblikud kulud, mis on tehtud alates eriti ohtliku loomataudi diagnoosimise või ohtliku taimkahjustaja kindlakstegemise päevale järgnevast päevast. Enne taotluse esitamist tehtud kulude abikõlblikuks lugemiseks annab võimaluse 2017. a lõpul jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2017. a määruse (EL) nr 2393/2017, millega muudetakse määruseid (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta, (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta, (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, ning (EL) nr 652/2014, millega nähakse ette sätted toiduahela, loomade tervise ja heaolu ning taimetervise ja taimse paljundusmaterjaliga seotud kulude haldamise kohta artikkel 1 punkti 23 alapunktid a ja b. Muudatuse võimaldab ettevõtjal, kellel on eriti ohtlik loomataud või ohtlik taimkahjustaja tuvastatud, sõltumata meetme 5.2 taotlusvooru avanemisest oma tootmispotentsiaal taastada esimesel võimalusel. Eelnevast tulenevalt ei pea alates II taotlusvoorst olema toetuse taotleja tootmispotentsiaal toetuse taotlemisel jätkuvalt kahjustunud.

Kuna kehtiva määruse alusel ei ole enne taotluse esitamist tehtud kulud abikõlblikud, siis ei loeta ka edaspidi seni tehtud kulusid abikõlblikeks, kuna need on tehtud tõenäoliselt ettevõtja poolt teadmisel, et need ei ole abikõlblikud. Lisaks ei omanud varem tegevusi elluviinud

ettevõtjat teavet selle kohta, millistele nõuetele peaksid võetud hinnapakumised vastama. Eelnevast tulenevalt on ettevõtjatel, kel tuvastati eriti ohtlik loomataud või ohtlik taimekahjustaja enne käesoleva eelnõu jõustumist, enne taotluse esitamist tehtud kulud abikõlblikud, kui need on tehtud 1. märtsil 2018 või hiljem. See tähendab, et kui ettevõtja on taastanud oma tootmispotentsiaali enne 2018. a 1 märtsi, siis tema poolt tehtud kulud ei ole abikõlblikud. 1. märts 2018 on tõenäoliselt esimene kalendrikuu vahetus peale käesoleva määruse võimalikku jõustumist, mis on seetõttu sobiv hetk muudatuse rakendamiseks. Esimeses taotlusvoorus toetust saanutel ei ole enne taotluse esitamist tehtud kulud abikõlblikud ehk kehtib taotlusvooru toimumise ajal kehtinud nõue..

Eelnõu punktides 3, 9 ja 12 olevad muudatused on oma olemuselt normtehnilised.

Eelnõu punktis 4 täpsustatakse taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastate vaatlemist äriühingute korral. Muudatus on tehtud tulenevalt asjaolust, et meetme 5.2 taotlusvoor on kavandatud nimetatud üldjuhul aasta esimesse poolde, mil ei ole enamikel toetuse taotlejatel taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta aruande esitamise tähtaeg veel möödunud.

Eelnõu punktis 5 sätestatakse, kuidas vaadeldakse majandusaastat füüsilisest isikust ettevõtjal. Arvestades, et füüsiliste isikute tuludeklaratsiooni esitamise tähtaeg on 31. märtsil ja meetme taotlusvoor võib toimuda ka enne seda, siis arvestades eelnevat ei ole alati taotluse esitamise ajaks füüsilisest isikust ettevõtjate taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta andmed kasutatavad. Seetõttu on sätestatud erisus, et kui taotlusvoor toimub enne tuludeklaratsioonide esitamise tähtaja saabumist, siis võetakse aluseks füüsilisest isikust ettevõtjate taotluse esitamisele vahetult eelnenud aastaks vahetult eelnenud teine majandusaasta. Kui aga isik on jõudnud tuludeklaratsiooni esitada ära enne selleks nõutud tähtpäeva, võetakse aluseks selle majandusaasta andmed.

Eelnõu punktiga 8 sätestatakse toetuse maksimaalne suurus. Üks toetuse saaja saab programmiperioodi (2014–2020) jooksul toetust taotleda sama taimekahjustaja või sama loomataudi esinemise korral maksimaalselt 250 000 euro ulatuses. See tähendab näiteks, kui taotleja sigadel on tuvastatud sigade Aafrika katk, siis ta saab toetust taotleda maksimaalselt 250 000 eurot. Kui samal taotlejal on ka kodulinde ja neil tuvastatakse näiteks kõrge patogeensusega lindude gripp, siis saab sama taotleja taotleda taas maksimaalselt 250 000 euro ulatuses toetust (kokku kahe erineva taudipuhanguga seega 500 000 eurot).

Piirang aitab meetme 5.2 raames kasutatavate Euroopa Liidu ja siseriiklike finantsvahendite mõistliku kasutuse tagamisele. Olukorras, kus toetust antakse 100% ulatuses abikõlblikest kuludest ning piiramatus summas, puudus ettevõtjal otsene vajadus tegevuse maksumuse osas odavamate lahenduste leidmiseks. Lisaks võimaldab toetuse maksimaalse suuruse sätestamine paremini planeerida meetme eelarvet ning selle kasutust.

Oluline on arvestada, et määruse § 3 lõike 5 punkti 1 alusel saab toetuse saaja sama loomataudi puhkemise korral toetust vaid ühe korra.

Eelnõu punktiga 11 täiendatakse paragrahvi 10 lõiget 3 punktiga 3. Muudatusega lisatakse loomataudi puhkemise tõttu toetuse taotlemise korral täiendava dokumendi ärakiri, mis on väljastatud Veterinaar- ja Toiduameti poolt. Põllumajandusloomade hukkamise, tapmise, sealhulgas kontrolltapmisega seotud dokumendid on sätestatud näiteks sigade Aafrika katku esinemise korral Veterinaar- ja Toiduameti peadirektori 9. septembri 2014 aasta käskkirjaga

nr 144 “Sigade Aafrika katku tõrje tegevusjuhendi lisad”. Sigade Aafrika katku esinemise korral on PRIA1 taotluste menetlemiseks vaja:

- sigade aafrika katku ametliku diagnoosi kinnitust;
- põllumajandusloomade hukkamise otsust;
- hukkamiseelne põllumajandusloomade arvestusliku väärtuse hindamise akti;
- põllumajandusloomade hukkamise akti.

Nimetatud dokumentide esitamise kohustus on vajalik menetlustoimingute läbiviimiseks.

Eelnõu punktiga 12 täiendatakse § 10 lõiget 4. Põllumajandusameti poolt tehtud taimekahjustajaga saastunuks tunnistamise otsuse ja tõrjeabinõude rakendamise ettekirjutuse ära kirja on vajalik menetlustoimingute paremaks läbiviimiseks. Otsusest ja ettekirjutusest tuleb näiteks üheselt välja, mil moel, millisel hulgal ja millal peab taotleja taimekahjustajaga saastunud taimed hävitama.

Eelnõu punktis 14 olev muudatus puudutab vaid taotlejaid, kelle kodulindudel on tuvastatud eriti ohtlik loomataud. Muudatusega seatakse hindamiskriteeriumi sõnastus samaseks eelnõu punktis 1 toodud tootmispotentsiaali kahjustumise määratlemisega. Vaata täpsemalt **punkti 1** selgitusest.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktidega saab tutvuda internetis Euroopa Liidu õigusaktide andmebaasis aadressil <http://europa.eu.int/eur-lex>.

4. Määruse mõjud

Eelnõu punktides 1 ja 10 olevad muudatused puudutavad vaid linnukasvatajaid, kelle kodulindudel on tuvastatud enne toetuse taotlemist kõrge patogeensusega lindude gripp või Newcastle'i haigus ehk lindude aasia katk. Eelnõu koostamise ajaks nimetatud haiguseid Eestis peale 2015. a 1. jaanuari tuvastatud ei ole. Muudatusel on linnukasvatajatele positiivne mõju, kuna annab neile võimaluse vajadusel toetust taotleda. Eelnõus on eelistatud tootmispotentsiaali kahjustuse ulatuse määratlemine tootmise maksimumvõimsuse vaatlemise alusel, kuna antud lähenemine võimaldab selgemalt määratleda loomataudi puhkemise tõttu toimunud tootmispotentsiaali kahjustumist. Tootmispotentsiaali kahjustuse ulatuse määratlemine loomakasvatushoonete arvu alusel on kaudsem, kuid paljudel juhtudel ainus võimalus kahjustuse ulatuse määratlemiseks.

Maksimaalse toetuse suuruse sätestamine võimaldab toetusega jõuda rohkemate taotlejateni. Muudatuse tulemusel ei ole võimalik suurematel ettevõtjatel, kelle tootmispotentsiaali taastamiseks vajalike loomade või taimede ostu kulu on suurem kui 250 000 eurot, toetusega oma potentsiaali täielikult taastada. Samas annab meede 5.2 kahjustuse esinemise järgselt võimaluse alustada oma tootmispotentsiaali taastamisega ka nimetatud suurematel

ettevõtjatel. Muudatus aitab tagada toetusraha sihipärast ja mõistlikku kasutust ning eelarvevahendite paremat planeerimist.

Taotleja nõuete täitmise kontrollimiseks kasutatavate majandusaastate andmete täpsustamine tagab ettevõtjatele toetuse taotlemiseks paindlikumad tingimused, kuna asjakohased sätted võimaldavad kasutada värskeimaid olemasolevaid andmeid ettevõtja majandusaasta kohta.

Määruse kehtestamine ei too endaga kaasa organisatsioonilisi muudatusi avalikus sektoris. Maaeluministeeriumi haldusalas ei muutu määruse jõustamisel ülesannete ega pädevuse jaotus. Määrusel ei ole välissuhete alast, sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, samuti ei oma määruse muudatused mõju riigi julgeolekule, elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse rakendamiseks vajalikud menetlustoimingud teeb PRIA. PRIA-l on olemas määruse rakendamiseks vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Ohtliku taimekahjustaja ja eriti ohtliku loomataudi tõttu kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamise toetust rahastatakse 85% ulatuses Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) ning 15% ulatuses Eesti riigi riigieelarvest. Arengukava meetme 5.2 “Ohtlike taimekahjustajate ja loomahaiguste korral kahjustunud põllumajandusliku tootmise potentsiaali taastamine” kogu eelarve on 1 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu osa on 850 000 eurot ja Eesti riigi osalus 150 000 eurot.

Meetme raames on toimunud üks taotlusvooru. Toimunud taotlusvooru raames on taotluse rahuldamise otsuseid tehtud 882 825 euro ulatuses (88,3% meetme 5.2 eelarvest). Meetme eelarvet suurendatakse MAK 2014-2020 III muudatusega 1 miljoni euro võrra.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise infosüsteemi EIS kaudu ja arvamuse esitamiseks arengukava seirekomisjoni liikmetele. Eelnõu koostati koostöös PRIAga.

Keskkonnaministeerium ning Rahandusministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011.a määruse nr 10 “Vabariigi Valitsuse relement” § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda ka põhjendamatult kooskõlastamata, mistõttu loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler